

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 3ης Ιουλίου 2012 *

«Νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών — Εμπορία μεταχειρισμένων αδειών χρήσεως προγραμμάτων που έχουν μεταφορτωθεί από το διαδίκτυο — Οδηγία 2009/24/ΕΚ — Άρθρα 4, παράγραφος 2, και 5, παράγραφος 1 — Ανάλωση του δικαιώματος διανομής — Έννοια του “προσώπου που απέκτησε νομίμως”»

Στην υπόθεση C-128/11,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundesgerichtshof (Γερμανία) με απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 2011, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 14 Μαρτίου 2011, στο πλαίσιο της δίκης

UsedSoft GmbH

κατά

Oracle International Corp.,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Β. Σκουρή, Πρόεδρο, A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts (εισηγητή), J.-C. Bonichot και A. Prechal, προέδρους τμήματος, K. Schiemann, E. Juhász, A. Borg Barthet, D. Šváby και M. Berger, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: Y. Bot

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζητήσεως της 6ης Μαρτίου 2012,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η UsedSoft GmbH, εκπροσωπούμενη από τους B. Ackermann και A. Meisterernst, Rechtsanwälte,
- η Oracle International Corp., εκπροσωπούμενη από τους T. Heydn και U. Hornung, Rechtsanwälte,
- η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από τον D. O’Hagan,
- η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την N. Díaz Abad,
- η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Gstalter,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

— η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τον S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την J. Samnadda και τον F.W. Bulst,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 24ης Απριλίου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 4, παράγραφος 2, και 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών (ΕΕ L 111, σ. 16).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της UsedSoft GmbH (στο εξής: UsedSoft) και της Oracle International Corp. (στο εξής: Oracle), με αντικείμενο την εμπορία, από τη UsedSoft, μεταχειρισμένων αδειών χρήσεως προγραμμάτων της Oracle για ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

- 3 Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Διανοητικής Ιδιοκτησίας (ΠΟΔΙ) συνήψε στη Γενεύη, στις 20 Δεκεμβρίου 1996, τη συνθήκη του ΠΟΔΙ για την πνευματική ιδιοκτησία (στο εξής: συνθήκη για την πνευματική ιδιοκτησία). Η συνθήκη αυτή εγκρίθηκε εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με την απόφαση 2000/278/EK του Συμβουλίου, της 16ης Μαρτίου 2000 (ΕΕ L 89, σ. 6).
- 4 Το άρθρο 4 της συνθήκης για την πνευματική ιδιοκτησία, το οποίο φέρει τον τίτλο «Προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών», έχει ως εξής:

«Τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών προστατεύονται όπως και τα λογοτεχνικά έργα κατά την έννοια του άρθρου 2 της Σύμβασης της Βέρνης. Η εν λόγω προστασία παρέχεται στα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών ανεξάρτητα από τον τρόπο ή τη μορφή της έκφρασής τους.»

- 5 Το άρθρο 6 της συνθήκης για την πνευματική ιδιοκτησία, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα διανομής», προβλέπει τα ακόλουθα:

«1. Οι δημιουργοί λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων έχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν τη διάθεση στο κοινό του πρωτοτύπου και των αντιτύπων των έργων τους μέσω πώλησης ή άλλης μεταβίβασης της κυριότητας.

2. Καμία διάταξη της παρούσας συνθήκης δεν θίγει την ελευθερία των συμβαλλομένων μερών να θεσπίσουν, ενδεχομένως, τους όρους υπό τους οποίους επέρχεται η ανάληψη του δικαιώματος που προβλέπεται στην παράγραφο 1 μετά την πρώτη πώληση ή άλλη μεταβίβαση της κυριότητας του πρωτοτύπου ή αντιτύπων του έργου, με την άδεια του δημιουργού.»

- 6 Το άρθρο 8 της συνθήκης για την πνευματική ιδιοκτησία ορίζει ότι:

«[...] οι δημιουργοί λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων έχουν αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν κάθε παρουσίαση των έργων τους στο κοινό, με ενσύρματα ή ασύρματα μέσα, περιλαμβανομένης της διάθεσης στο κοινό των έργων τους κατά τρόπο ώστε τα μέλη του κοινού να μπορούν να έχουν πρόσβαση σ' αυτά από τον τόπο και κατά τον χρόνο της ατομικής επιλογής τους.»

- 7 Στις κοινές δηλώσεις σχετικά με τη συνθήκη για την πνευματική ιδιοκτησία ορίζονται τα ακόλουθα, όσον αφορά τα άρθρα 6 και 7 της συνθήκης αυτής:

«Οι εκφράσεις “αντίτυπα” και “πρωτότυπα και αντίτυπα” σε σχέση με το δικαίωμα διανομής και το δικαίωμα μίσθωσης που προβλέπονται στα εν λόγω άρθρα αναφέρονται αποκλειστικά στα υλικά ενσωματωμένα αντίτυπα τα οποία μπορούν να τεθούν σε κυκλοφορία ως ενσώματα αντικείμενα.»

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2001/29

- 8 Η εικοστή όγδοη και η εικοστή ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας (ΕΕ L 167, σ. 10), έχουν ως εξής:

«(28) Η προστασία του δικαιώματος του δημιουργού βάσει της παρούσας οδηγίας περιλαμβάνει το αποκλειστικό δικαίωμα ελέγχου της διανομής έργων που ενσωματώνονται σε υλικό φορέα. Η πρώτη πώληση στην Κοινότητα του πρωτοτύπου του έργου ή των αντιγράφων του από τον φορέα του δικαιώματος ή με τη συναίνεσή του επιφέρει ανάλωση του δικαιώματος ελέγχου της μεταπώλησής τους στην Κοινότητα. Το δικαίωμα αυτό δεν θα πρέπει να αναλώνεται όταν το πρωτότυπο ή τα αντίγραφα του πωλούνται από το δικαιούχο ή με τη συναίνεσή του εκτός Κοινότητας. Με βάση την οδηγία 92/100/ΕΟΚ, οι δημιουργοί έχουν δικαίωμα εκμίσθωσης και δανεισμού. Το δικαίωμα διανομής που προβλέπεται στην παρούσα οδηγία δεν θίγει τις διατάξεις σχετικά με τα δικαιώματα εκμίσθωσης και δανεισμού που περιλαμβάνονται στο κεφάλαιο I της εν λόγω οδηγίας.

(29) Στην περίπτωση των υπηρεσιών, και ιδιαίτερα των υπηρεσιών ανοικτής γραμμής, ζήτημα ανάλωσης δεν τίθεται. Τούτο ισχύει επίσης για την υλική αντιγραφή ενός έργου ή άλλου παρόμοιου αντικειμένου που πραγματοποιεί ο χρήστης της εν λόγω υπηρεσίας με τη συγκατάθεση του δικαιούχου. Συνεπώς, το ίδιο ισχύει για την εκμίσθωση και τον δανεισμό πρωτοτύπου και αντιγράφων έργου ή άλλου παρόμοιου αντικειμένου που συνιστούν υπηρεσίες εκ φύσεως. Σε αντίθεση με τα CD-ROM ή τα CD-I, όπου η πνευματική ιδιοκτησία ενσωματώνεται σε υλικό φορέα, δηλαδή σε εμπόρευμα, κάθε υπηρεσία ανοικτής γραμμής αποτελεί στην πραγματικότητα ενέργεια για την οποία θα πρέπει να ζητείται άδεια, όταν έτσι ορίζει το δικαίωμα του δημιουργού ή το συγγενικό δικαίωμα.»

- 9 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/29, η οδηγία αυτή «ουδόλως θίγει τις ισχύουσες κοινοτικές διατάξεις σχετικά με [...] τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών».

10 Το άρθρο 3 της οδηγίας 2001/29 ορίζει τα κάτωθι:

«1. Τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν κάθε παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος.

[...]

3. Τα δικαιώματα που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 δεν αναλώνονται με οιαδήποτε πράξη παρουσίασης ή διάθεσης στο κοινό, με την έννοια του παρόντος άρθρου.»

11 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο επιγράφεται «Δικαίωμα διανομής», προβλέπει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς, όσον αφορά το πρωτότυπο ή αντίγραφο των έργων τους, το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη διανομή τους στο κοινό με οποιαδήποτε μορφή μέσω πώλησης ή άλλως.

2. Το δικαίωμα διανομής του πρωτοτύπου ή των αντιγράφων ενός έργου εντός της Κοινότητας αναλώνεται μόνο εάν η πρώτη πώληση ή η κατ' άλλον τρόπο πρώτη μεταβίβαση της κυριότητας του έργου αυτού εντός της Κοινότητας πραγματοποιείται από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του.»

Η οδηγία 2009/24

12 Όπως διευκρινίζεται στην πρώτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2009/24, η οδηγία αυτή κωδικοποιεί την οδηγία 91/250/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Μαΐου 1991, για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών (ΕΕ L 122, σ. 42).

13 Από την έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2009/24 προκύπτει ότι «[γ]ια τους σκοπούς [αυτής] της οδηγίας, ο όρος “πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή” περιλαμβάνει προγράμματα κάθε μορφής, περιλαμβανομένων και εκείνων που είναι ενσωματωμένα στο υλικό».

14 Σύμφωνα με τη δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη της ίδιας οδηγίας, «οι πράξεις φόρτωσης και εκτέλεσης που απαιτούνται για τη χρησιμοποίηση ενός αντιγράφου νομίμως αποκτηθέντος προγράμματος, καθώς και η πράξη διόρθωσης των σφαλμάτων του, δεν δύνανται να απαγορευθούν συμβατικώς».

15 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24 ορίζει ότι «τα κράτη μέλη προστατεύουν τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών με δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας σαν λογοτεχνικά έργα κατά την έννοια της σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων».

16 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, «[η] προστασία σύμφωνα με την παρούσα οδηγία ισχύει για κάθε μορφή έκφρασης ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή».

- 17 Το άρθρο 4 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο φέρει τον τίτλο «Πράξεις εξαρτώμενες από προηγούμενη άδεια του δικαιούχου», έχει ως εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των άρθρων 5 και 6, στα αποκλειστικά δικαιώματα του δικαιούχου κατά την έννοια του άρθρου 2 περιλαμβάνεται το δικαίωμα να πραγματοποιεί ή να παρέχει άδεια για:

- α) οριστική ή προσωρινή αναπαραγωγή του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, με κάθε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει. Εφόσον η φόρτωση, η εμφάνιση στην οθόνη, η εκτέλεση, η μεταβίβαση ή η αποθήκευση του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, απαιτούν τέτοια αναπαραγωγή, οι πράξεις αυτές υπόκεινται σε άδεια εκ μέρους του δικαιούχου·
- β) μετάφραση, προσαρμογή, διαρρύθμιση ή οποιαδήποτε άλλη μετατροπή του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή και αναπαραγωγή των αποτελεσμάτων του, με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων του προσώπου που τροποποιεί το πρόγραμμα·
- γ) οποιαδήποτε μορφή διανομής στο κοινό, συμπεριλαμβανομένης της εκμίσθωσης, του πρωτότυπου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή ή των αντιγράφων του.

2. Η πρώτη πώληση στην Κοινότητα αντιγράφου ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή από τον δικαιούχο του ή με τη συγκατάθεσή του εξαντλεί το δικαίωμα διανομής του αντιγράφου αυτού εντός της Κοινότητας, εξαιρουμένου του δικαιώματος ελέγχου της περαιτέρω εκμίσθωσης του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή ή αντιγράφου του.»

- 18 Η παράγραφος 1 του άρθρου 5 της οδηγίας 2009/24, το οποίο τιτλοφορείται «Εξαιρέσεις από τις εξαρτώμενες από προηγούμενη άδεια πράξεις», ορίζει τα ακόλουθα:

«Ελλείψει ειδικών συμβατικών διατάξεων, δεν απαιτείται η άδεια του δικαιούχου για τις πράξεις που απαριθμούνται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', όταν αυτές είναι αναγκαίες για την κατά προορισμό χρησιμοποίηση του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή από το πρόσωπο που το απέκτησε νομίμως, συμπεριλαμβανομένης της διόρθωσης σφαλμάτων.»

Το γερμανικό δίκαιο

- 19 Τα άρθρα 69c και 69d του γερμανικού νόμου περί της προστασίας του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων [Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz)] της 9ης Σεπτεμβρίου 1965, όπως έχει τροποποιηθεί (στο εξής: UrhG), μεταφέρουν στην εσωτερική έννομη τάξη, αντιστοίχως, τα άρθρα 4 και 5 της οδηγίας 2009/24.

Το ιστορικό της διαφοράς της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 20 Η Oracle αναπτύσσει και πωλεί προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών. Έχει τα αποκλειστικά δικαιώματα χρήσεως των προγραμμάτων αυτών ως δημιουργός τους βάσει των διατάξεων περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Είναι επίσης δικαιούχος κοινοτικών και εθνικών λεκτικών σημάτων Oracle, των οποίων η καταχώριση στο ΓΕΕΑ και στη Γερμανία αφορά, μεταξύ άλλων, προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών.
- 21 Η Oracle πωλεί, στο 85 % των περιπτώσεων, τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, ήτοι λογισμικό για βάσεις δεδομένων, χρησιμοποιώντας τη δυνατότητα μεταφορτώσεως μέσω του διαδικτύου. Ο πελάτης μεταφορτώνει απευθείας αντίγραφο του προγράμματος στον υπολογιστή του, από τον διαδικτυακό ιστότοπο της Oracle. Πρόκειται για προγράμματα λογισμικού «πελάτη/διακομιστή». Το δικαίωμα χρήσεως ενός τέτοιου προγράμματος, το οποίο παρέχεται με τη σύναψη συμβάσεως παραχωρήσεως σχετικής άδειας, περιλαμβάνει το

δικαίωμα μόνιμης αποθηκεύσεως αντιγράφου του εν λόγω προγράμματος σε διακομιστή και την παροχή προσβάσεως σε αυτό σε συγκεκριμένο αριθμό χρηστών, οι οποίοι μπορούν να το μεταφορτώσουν στην κεντρική μνήμη του υπολογιστή τους. Στο πλαίσιο συμβάσεως υποστηρίξεως λογισμικού παρέχεται η δυνατότητα μεταφορτώσεως από τον ιστότοπο της Oracle ενημερωμένων εκδόσεων του λογισμικού («updates») και προγραμμάτων για τη διόρθωση τυχόν σφαλμάτων («patches»). Κατόπιν σχετικού αιτήματος του πελάτη, τα επίμαχα προγράμματα μπορούν επίσης να του παραδοθούν υπό τη μορφή CD-ROM ή DVD.

22 Η Oracle προτείνει στους πελάτες, σε σχέση με τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, ομαδικές άδειες για μέγιστο αριθμό 25 χρηστών. Επομένως, μια επιχείρηση της οποίας οι ανάγκες αντιστοιχούν σε 27 χρήστες είναι υποχρεωμένη να αγοράσει δύο άδειες.

23 Οι συμβάσεις που συνάπτει η Oracle σε σχέση με τα επίμαχα προγράμματα περιλαμβάνουν, υπό τον τίτλο «Παραχώρηση δικαιώματος χρήσεως», την ακόλουθη ρήτρα:

«Η καταβολή του τιμήματος για τις υπηρεσίες εξασφαλίζει, αποκλειστικά προς εξυπηρέτηση της εσωτερικής λειτουργίας της επιχείρησής σας, ένα χρονικώς απεριόριστο, μη αποκλειστικό, μη εκχωρήσιμο, δωρεάν δικαίωμα χρήσεως όλων των προϊόντων που η Oracle αναπτύσσει και θέτει στη διάθεσή σας βάσει της παρούσας συμβάσεως».

24 Η UsedSoft εμπορεύεται μεταχειρισμένες άδειες για προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, μεταξύ των οποίων και άδειες χρήσεως των επίμαχων στην υπόθεση της κύριας δίκης προγραμμάτων της Oracle. Προς τον σκοπό αυτό, η UsedSoft αγοράζει από πελάτες της Oracle τέτοιες άδειες χρήσεως, συνήθως δε τμήμα τους, όταν οι άδειες που αποκτήθηκαν αρχικώς καλύπτουν έναν αριθμό χρηστών ο οποίος υπερβαίνει τις ανάγκες του πρώτου αγοραστή.

25 Τον Οκτώβριο του 2005, η UsedSoft ανακοίνωσε «ειδική προσφορά για προϊόντα Oracle», στο πλαίσιο της οποίας πρότεινε προς πώληση «ήδη χρησιμοποιημένες» άδειες για τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης προγράμματα της Oracle. Επισήμαινε, συναφώς, ότι όλες αυτές οι άδειες «εξακολουθούσαν να ισχύουν», καθόσον η σύμβαση υποστηρίξεως λογισμικού την οποία είχε συνάψει με την Oracle ο αρχικός κάτοχος της άδειας παρήγε ακόμη τα αποτελέσματά της και η νομιμότητα της πρώτης πώλησεως ήταν πιστοποιημένη με συμβολαιογραφική πράξη.

26 Οι πελάτες της UsedSoft οι οποίοι δεν έχουν στην κατοχή τους το σχετικό πρόγραμμα της Oracle μεταφορτώνουν, κατόπιν αποκτήσεως της μεταχειρισμένης άδειας, αντίγραφο του προγράμματος αυτού απευθείας στον υπολογιστή τους από τον ιστότοπο της Oracle στο Διαδίκτυο. Οι πελάτες οι οποίοι έχουν ήδη στη διάθεσή τους το πρόγραμμα και αγοράζουν επιπλέον άδειες για περισσότερους χρήστες το μεταφορτώνουν στην κεντρική μνήμη των υπολογιστών εργασίας των άλλων αυτών χρηστών.

27 Η Oracle άσκησε ενώπιον του Landgericht München I αγωγή με αίτημα να παύσει η UsedSoft να εφαρμόζει τις εμπορικές πρακτικές που προαναφέρθηκαν στις σκέψεις 24 έως 26 της παρούσας αποφάσεως. Το δικαστήριο αυτό έκανε δεκτό το αίτημα της Oracle. Η έφεση της UsedSoft κατά της σχετικής αποφάσεως απορρίφθηκε. Κατόπιν τούτου, η UsedSoft άσκησε αναίρεση ενώπιον του Bundesgerichtshof.

28 Κατά το αιτούν δικαστήριο, οι ενέργειες τόσο της UsedSoft όσο και των πελατών της θίγουν το αποκλειστικό δικαίωμα της Oracle να πραγματοποιεί ή να επιτρέπει είτε τη μόνιμη είτε την προσωρινή αναπαραγωγή των προγραμμάτων της, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2009/24. Κατά το ίδιο πάντοτε δικαστήριο, οι πελάτες της UsedSoft δεν μπορούν να στηριχθούν, για την αναπαραγωγή των επίμαχων προγραμμάτων, σε δικαίωμα το οποίο τους έχει μεταβιβαστεί εγκύρως από την Oracle. Συγκεκριμένα, από τις συμβάσεις που συνάπτει η

Oracle για την παραχώρηση άδειας χρήσεως προκύπτει ότι το δικαίωμα χρήσεως των προγραμμάτων είναι «μη εκχωρήσιμο». Κατά συνέπεια, δεν επιτρέπεται στους πελάτες της Oracle να μεταβιβάσουν σε τρίτους το δικαίωμα αναπαραγωγής των προγραμμάτων αυτών.

- 29 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η έκβαση της διαφοράς της κύριας δίκης εξαρτάται από το ζήτημα αν οι πελάτες της UsedSoft μπορούν να επικαλεστούν επιτυχώς το άρθρο 69d, παράγραφος 1, του UrhG, το οποίο μεταφέρει στο γερμανικό δίκαιο το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24.
- 30 Τίθεται, συναφώς, το ερώτημα αν ένα πρόσωπο το οποίο, όπως εν προκειμένω οι πελάτες της UsedSoft, δεν έχει μεν δικαίωμα αναπαραγωγής προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, καθόσον αυτό δεν του έχει μεταβιβαστεί από τον δικαιούχο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας (στο εξής: δικαιούχος), πλην όμως προτίθεται να επικαλεστεί την ανάλωση του δικαιώματος διανομής ενός αντιγράφου του οικείου προγράμματος, συνιστά «πρόσωπο που απέκτησε νομίμως» το εν λόγω αντίγραφο, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24. Το αιτούν δικαστήριο δίνει καταφατική απάντηση στο ως άνω ερώτημα. Εξηγεί ότι η δυνατότητα εμπορίας του αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, η οποία αποτελεί συνέπεια της αναλώσεως του δικαιώματος διανομής, θα καθίστατο σε μεγάλο βαθμό άνευ αντικειμένου, αν το πρόσωπο που απέκτησε ένα τέτοιο αντίγραφο δεν είχε δικαίωμα αναπαραγωγής του προγράμματος. Πράγματι, η χρήση προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή προϋποθέτει κατά κανόνα την αναπαραγωγή του –αντιθέτως προς ό,τι ισχύει για τη χρήση άλλων έργων που προστατεύονται βάσει του δικαιώματος του δημιουργού. Έτσι, το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24 συμβάλλει στη διασφάλιση της αναλώσεως του δικαιώματος διανομής, την οποία προβλέπει το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24.
- 31 Ακολουθώς, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν σε μια περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, το δικαίωμα διανομής ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή αναλώνεται κατά την έννοια του άρθρου 69c, 3, δεύτερη περίοδος, του UrhG, το οποίο μεταφέρει στην εσωτερική έννομη τάξη το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24.
- 32 Επ' αυτού είναι δυνατό να υποστηριχθούν διάφορες απόψεις. Πρώτον, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 τυγχάνει απευθείας εφαρμογής εφόσον ο δικαιούχος επιτρέπει σε πελάτη –μετά τη σύναψη συμβάσεως για την παραχώρηση άδειας χρήσεως– τη δημιουργία αντιγράφου του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή μέσω της μεταφορτώσεως του προγράμματος αυτού από το Διαδίκτυο και της αποθηκεύσεώς του στον υπολογιστή του. Κατά την ως άνω ερμηνεία, η εν λόγω διάταξη συναρτά την έννομη συνέπεια της αναλώσεως του δικαιώματος διανομής με την πρώτη πώληση αντιγράφου του προγράμματος και δεν προϋποθέτει κατ' ανάγκην τη θέση σε κυκλοφορία ενός υλικού αντιγράφου του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή. Δεύτερον, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 εφαρμόζεται κατ' αναλογία στην περίπτωση της πωλήσεως η οποία έχει ως αντικείμενο πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή και πραγματοποιείται μέσω διαδικτυακής μεταδόσεως. Κατά τους θιασώτες της συγκεκριμένης απόψεως, παρατηρείται συναφώς ένα μη ηθελημένο κενό δικαίου («planwidrige Regelungslücke») που οφείλεται στο γεγονός ότι οι συντάκτες της εν λόγω οδηγίας όχι μόνο δεν ρύθμισαν τη διαδικτυακή μετάδοση προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, αλλά δεν είχαν καν λάβει υπόψη την ύπαρξη της δυνατότητας αυτής. Τρίτον, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, της ως άνω οδηγίας δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω, δεδομένου ότι η ανάλωση του δικαιώματος διανομής κατά την έννοια της διατάξεως αυτής προϋποθέτει κατ' ανάγκην τη θέση σε κυκλοφορία ενός υλικού αντιγράφου του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. Κατά την άποψη αυτή, εσκεμμένα οι συντάκτες της οδηγίας 2009/24 δεν επέκτειναν την εφαρμογή του κανόνα της αναλώσεως στη διαδικτυακή μετάδοση προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών.
- 33 Τέλος, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το πρόσωπο που έχει αγοράσει μεταχειρισμένη άδεια δύναται να επικαλεστεί, προκειμένου να δημιουργήσει αντίγραφο του προγράμματος –όπως κάνουν, στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι πελάτες της UsedSoft είτε μεταφορτώνοντας αντίγραφο του

προγράμματος της Oracle στον υπολογιστή τους από το Διαδίκτυο είτε μεταφορτώνοντάς το στην κεντρική μνήμη άλλων υπολογιστών εργασίας—, την ανάλωση του δικαιώματος διανομής του αντιγράφου του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή το οποίο δημιούργησε με τη συγκατάθεση του δικαιούχου ο αρχικός αγοραστής, μεταφορτώνοντάς το από το Διαδίκτυο, στην περίπτωση που ο αρχικός αυτός αγοραστής έχει διαγράψει το δικό του αντίγραφο ή δεν το χρησιμοποιεί πλέον. Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι δεν είναι δυνατό να εφαρμοστούν κατ' αναλογία τα άρθρα 5, παράγραφος 1, και 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24. Κατά την άποψη αυτή, αποκλειστικός σκοπός της αναλώσεως του δικαιώματος διανομής είναι να διασφαλιστεί η δυνατότητα κυκλοφορίας στην αγορά ενός αντιγράφου προγράμματος, το οποίο έχει ενσωματωθεί σε συγκεκριμένο υλικό φορέα δεδομένων και πωλείται είτε από τον ίδιο τον δικαιούχο είτε με τη συγκατάθεσή του. Κατά συνέπεια, το αποτέλεσμα της αναλώσεως δεν θα έπρεπε να αφορά το άυλο σύνολο των δεδομένων που μεταδίδεται από το Διαδίκτυο.

34 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundesgerichtshof αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Θεωρείται “πρόσωπο που απέκτησε νομίμως” κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24[...], όποιος μπορεί να επικαλεστεί την ανάλωση του δικαιώματος διανομής του αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή;
- 2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, εξαντλείται το δικαίωμα διανομής του αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2009/24[...], αν ο αποκτήσας δημιούργησε το αντίγραφο, με την άδεια του δικαιούχου, μεταφορτώνοντας το πρόγραμμα από το Διαδίκτυο και εγγράφοντάς το σε μέσο αποθηκεύσεως δεδομένων;
- 3) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως και στο δεύτερο ερώτημα, μπορεί όποιος έχει αγοράσει “μεταχειρισμένη” άδεια λογισμικού να θεωρηθεί ως προς τη δημιουργία αντιγράφου του προγράμματος “πρόσωπο που απέκτησε νομίμως” κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1 και του άρθρου 4, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 2009/24[...] και να επικαλεστεί την ανάλωση του δικαιώματος διανομής του αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή το οποίο έχει μεταφορτώσει από το Διαδίκτυο ο αρχικός αγοραστής με την άδεια του δικαιούχου και το έχει εγγράψει σε μέσο αποθηκεύσεως δεδομένων, αν ο αρχικός αγοραστής έχει διαγράψει το δικό του αντίγραφο του προγράμματος ή δεν το χρησιμοποιεί πλέον;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 35 Με το δεύτερο ερώτημα, το οποίο πρέπει να εξεταστεί πρώτο, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν, και υπό ποιες προϋποθέσεις, η μεταφόρτωση από το Διαδίκτυο, με την άδεια του δικαιούχου, ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή συνεπάγεται ανάλωση του δικαιώματος διανομής του αντιγράφου αυτού εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24.
- 36 Υπενθυμίζεται ότι, κατά το γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24, η πρώτη πώληση ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή ενός της Ένωσης, από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του, επιφέρει ανάλωση του δικαιώματος διανομής του αντιγράφου αυτού εντός της Ένωσης.

- 37 Από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι ο ίδιος ο δικαιούχος, εν προκειμένω η Oracle, θέτει στη διάθεση των πελατών της που έχουν την κατοικία τους στην Ένωση και επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν πρόγραμμα της εν λόγω εταιρίας αντίγραφο του σχετικού προγράμματος, το οποίο μπορεί να μεταφορτωθεί από τον ιστότοπό της στο Διαδίκτυο.
- 38 Προκειμένου να διαπιστωθεί αν, σε μια περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, το δικαίωμα διανομής που έχει ο δικαιούχος αναλώνεται, πρέπει να εξεταστεί αν, πρώτον, η συμβατική σχέση μεταξύ του εν λόγω δικαιούχου και του πελάτη, στο πλαίσιο της οποίας πραγματοποιείται η μεταφόρτωση του αντιγράφου του οικείου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, μπορεί να χαρακτηριστεί ως «πρώτη πώληση ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24.
- 39 Κατά πάγια νομολογία, από τις επιταγές τόσο της ομοιόμορφης εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης όσο και της αρχής της ισότητας προκύπτει ότι το γράμμα διατάξεως του δικαίου της Ένωσης που δεν περιέχει ρητή παραπομπή στο δίκαιο των κρατών μελών για τον προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της πρέπει κανονικά να ερμηνεύεται, σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, κατά τρόπο αυτοτελή και ενιαίο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 16ης Ιουλίου 2009, C-5/08, Infopaq International, Συλλογή 2009, σ. I-6569, σκέψη 27, της 18ης Οκτωβρίου 2011, C-34/10, Brüstle, Συλλογή 2009, σ. I-9821, σκέψη 25, και της 26ης Απριλίου 2012, C-510/10, DR και TV2 Danmark, σκέψη 33).
- 40 Εν προκειμένω, το κείμενο της οδηγίας 2009/24 δεν παραπέμπει στα εθνικά δίκαια όσον αφορά τον προσδιορισμό της σημασίας του όρου «πώληση» που χρησιμοποιείται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής. Επομένως, ο ως άνω όρος πρέπει να θεωρηθεί, στο πλαίσιο της εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, ότι συνιστά αυτοτελή έννοια του δικαίου της Ένωσης, η οποία πρέπει να ερμηνεύεται κατά ενιαίο τρόπο στο σύνολο του εδάφους της Ένωσης (βλ., σχετικώς, προαναφερθείσα απόφαση DR και TV2 Danmark, σκέψη 34).
- 41 Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται τόσο από το αντικείμενο όσο και από τον σκοπό της οδηγίας 2009/24. Συγκεκριμένα, από την τέταρτη και από την πέμπτη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι σκοπός της οδηγίας αυτής, η οποία στηρίζεται στο άρθρο 95 ΕΚ που αντιστοιχεί στο άρθρο 114 ΣΛΕΕ, είναι να εξαλείψει τις διαφορές στις νομοθεσίες των κρατών μελών, οι οποίες θίγουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς όσον αφορά τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών. Επομένως, μία ενιαία ερμηνεία του όρου «πώληση» είναι επιβεβλημένη προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η προστασία την οποία παρέχει η εν λόγω οδηγία στους δικαιούχους δεν θα ποικίλλει ανάλογα με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο.
- 42 Σύμφωνα με τον γενικώς αποδεκτό ορισμό, ως «πώληση» νοείται η σύμβαση με την οποία ένα πρόσωπο μεταβιβάζει, έναντι της καταβολής του συμφωνηθέντος τιμήματος, σε άλλο πρόσωπο το δικαίωμα κυριότητάς του επί ενσώματου ή άυλου αγαθού που του ανήκει. Εξ αυτού έπεται ότι συστατικό στοιχείο της εμπορικής πράξεως που επιφέρει, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24, την ανάλωση του δικαιώματος διανομής ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή είναι η μεταβίβαση του δικαιώματος κυριότητας επί του συγκεκριμένου αντιγράφου.
- 43 Η Oracle υποστηρίζει ότι δεν πωλεί αντίγραφα των επίμαχων στην υπόθεση της κύριας δίκης προγραμμάτων της για ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Διευκρινίζει, συναφώς, ότι στον ιστότοπό της στο Διαδίκτυο θέτει δωρεάν στη διάθεση των πελατών της ένα αντίγραφο του οικείου προγράμματος, το οποίο αυτοί μπορούν να μεταφορτώσουν. Ωστόσο, το αντίγραφο που μεταφορτώθηκε κατ' αυτόν τον τρόπο μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους εν λόγω πελάτες μόνον αν συνάψουν με την Oracle σύμβαση για την παραχώρηση άδειας χρήσεως. Η άδεια αυτή εξασφαλίζει στους πελάτες της Oracle ένα χρονικά απεριόριστο, μη αποκλειστικό και μη εκχωρήσιμο δικαίωμα χρήσεως του οικείου

προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή. Κατά την Oracle, ούτε η δωρεάν παροχή προσβάσεως σε αντίγραφο του προγράμματος ούτε η σύναψη συμβάσεως για την παραχώρηση άδειας χρήσεώς του συνεπάγονται τη μεταβίβαση του δικαιώματος κυριότητας επί του αντιγράφου αυτού.

- 44 Επ' αυτού πρέπει να τονιστεί ότι η μεταφόρτωση ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή και η σύναψη συμβάσεως για την παραχώρηση άδειας χρήσεως συνθέτουν ένα αδιαχώριστο σύνολο. Πράγματι, η μεταφόρτωση ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή στερείται κάθε χρησιμότητας αν ο κάτοχος του αντιγράφου αυτού δεν μπορεί να το χρησιμοποιήσει. Επομένως, οι δύο αυτές πράξεις πρέπει να εξεταστούν ως σύνολο, όσον αφορά το νομικό τους χαρακτηρισμό (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 6ης Μαΐου 2010, C-145/08 και C-149/08, Club Hotel Loutraki κ.λπ., Συλλογή 2010, σ. I-4165, σκέψεις 48 και 49 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 45 Ως προς το ζήτημα αν, σε μια περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, οι σχετικές εμπορικές πράξεις συνεπάγονται μεταβίβαση του δικαιώματος κυριότητας επί του αντιγράφου του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, διαπιστώνεται ότι από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι ο πελάτης της Oracle ο οποίος μεταφορτώνει το αντίγραφο του οικείου προγράμματος και συνάπτει με την εν λόγω εταιρία σύμβαση για την παραχώρηση άδειας χρήσεως του συγκεκριμένου αντιγράφου αποκτά, έναντι καταβολής του συμφωνηθέντος τιμήματος, ένα χρονικά απεριόριστο δικαίωμα χρήσεως του αντιγράφου αυτού. Κατά συνέπεια, η δωρεάν παροχή από την Oracle προσβάσεως σε αντίγραφο του προγράμματός της και η σύναψη της σχετικής συμβάσεως για την παραχώρηση άδειας χρήσεώς του έχουν ως σκοπό να καταστήσουν δυνατή τη χρησιμοποίηση του εν λόγω αντιγράφου, σε μόνιμη βάση, από τους πελάτες της έναντι της καταβολής ενός τιμήματος που συμφωνείται προκειμένου να μπορεί ο δικαιούχος να λάβει αμοιβή αντίστοιχη της οικονομικής αξίας του αντιγράφου του έργου του οποίου είναι κύριος.
- 46 Υπό τις περιστάσεις αυτές, οι προαναφερθείσες στη σκέψη 44 της παρούσας αποφάσεως πράξεις, εξεταζόμενες στο σύνολό τους, συνεπάγονται μεταβίβαση του δικαιώματος κυριότητας επί του αντιγράφου του οικείου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή.
- 47 Συναφώς, είναι αδιάφορο, σε μια περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, αν το αντίγραφο του προγράμματος τέθηκε στη διάθεση του πελάτη από τον δικαιούχο μέσω της δυνατότητας μεταφορτώσεώς του από ιστότοπο στο Διαδίκτυο ή με τη μορφή υλικού φορέα δεδομένων, όπως CD-ROM ή DVD. Πράγματι, μολονότι και στην τελευταία αυτή περίπτωση ο δικαιούχος διαχωρίζει τυπικώς το δικαίωμα του πελάτη να χρησιμοποιεί το παρεχόμενο αντίγραφο του προγράμματος από την πράξη της μεταβίβασεως στον πελάτη ενός υλικού φορέα δεδομένων που ενσωματώνει το αντίγραφο του οικείου προγράμματος, η πράξη της μεταφορτώσεως, από τον υλικό αυτό φορέα, αντιγράφου του προγράμματος και η πράξη της συνάψεως συμβάσεως για την παραχώρηση άδειας χρήσεώς του παραμένουν, ως προς τον αγοραστή, αδιαχώριστες για τους λόγους που εκτέθηκαν στη σκέψη 44 της παρούσας αποφάσεως. Εφόσον ο αγοραστής, ο οποίος μεταφορτώνει αντίγραφο του οικείου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή μέσω ενός υλικού φορέα δεδομένων, όπως CD-ROM ή DVD, και συνάπτει τη σχετική σύμβαση για την παραχώρηση άδειας χρήσεώς του, αποκτά το δικαίωμα να χρησιμοποιεί το εν λόγω αντίγραφο για απεριόριστο χρόνο έναντι της καταβολής τιμήματος, πρέπει να θεωρηθεί ότι οι δύο αυτές πράξεις συνεπάγονται, και στην περίπτωση που το αντίγραφο του οικείου προγράμματος τίθεται στη διάθεση του πελάτη με τη μορφή ενός υλικού φορέα δεδομένων, όπως CD-ROM ή DVD, τη μεταβίβαση του δικαιώματος κυριότητας επί του συγκεκριμένου αντιγράφου.
- 48 Επιβάλλεται, επομένως, η διαπίστωση ότι, σε μια περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, η μεταβίβαση από τον δικαιούχο ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή στον πελάτη, σε συνδυασμό με τη σύναψη, μεταξύ των ιδίων μερών, συμβάσεως για την παραχώρηση άδειας χρήσεώς του, συνιστά «πρώτη πώληση ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24.

- 49 Όπως υπογράμμισε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 59 των προτάσεών του, αν ο όρος «πώληση», όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24, δεν ερμηνευόταν διασταλτικώς, υπό την έννοια ότι περιλαμβάνει όλες τις μορφές εμπορίας οι οποίες χαρακτηρίζονται από τη χορήγηση δικαιώματος χρονικώς απεριόριστης χρήσεως ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή έναντι της καταβολής τιμήματος που ως σκοπό έχει να παράσχει στον δικαιούχο τη δυνατότητα να λάβει αμοιβή αντίστοιχη της οικονομικής αξίας του αντιγράφου του έργου του οποίου είναι κύριος, θα διακυβευόταν η πρακτική αποτελεσματικότητα της ως άνω διατάξεως, δεδομένου ότι θα αρκούσε στους παρόχους να χαρακτηρίσουν τη σχετική σύμβαση ως «παραχώρηση άδειας χρήσεως» και όχι ως «πώληση», για να παρακάμψουν τον κανόνα της αναλώσεως και να τον καταστήσουν κενό περιεχομένου.
- 50 Δεύτερον, δεν μπορεί να γίνει δεκτό το επιχείρημα της Oracle και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι, όταν τίθεται στη διάθεση των πελατών ένα αντίγραφο προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή από τον ιστότοπο του δικαιούχου στο Διαδίκτυο, ο δικαιούχος το «καθιστά προσιτό στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, με συνέπεια να μην επέρχεται, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 3, της ίδιας οδηγίας, ανάλωση του δικαιώματος διανομής του.
- 51 Συγκεκριμένα, από το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2001/29 προκύπτει ότι η οδηγία αυτή «ουδόλως θίγει τις ισχύουσες διατάξεις [του δικαίου της Ένωσης] σχετικά με [...] τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών» που προβλέπει η οδηγία 91/250, η οποία κωδικοποιήθηκε μεταγενέστερα από την οδηγία 2009/24. Έτσι, δεδομένου ότι οι διατάξεις της οδηγίας 2009/24, συγκεκριμένα δε το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, συνιστούν *lex specialis* σε σχέση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/29, έστω και αν υποτεθεί ότι η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης συμβατική σχέση ή κάποια πτυχή της εμπίπτει και στον ορισμό της έννοιας «παρουσίαση στο κοινό» όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29, γεγονός παραμένει ότι η «πρώτη πώληση ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 επιφέρει, σύμφωνα με την ίδια αυτή διάταξη, την ανάλωση του δικαιώματος διανομής του συγκεκριμένου αντιγράφου.
- 52 Εξάλλου, από τη σκέψη 46 της παρούσας αποφάσεως προκύπτει ότι, σε μια περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, ο δικαιούχος μεταβιβάζει στον πελάτη το δικαίωμα κυριότητας επί του αντιγράφου του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή. Όπως όμως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 73 των προτάσεών του, από το άρθρο 6, παράγραφος 1, της συνθήκης για την πνευματική ιδιοκτησία, υπό το πρίσμα του οποίου πρέπει να ερμηνεύονται, κατά το μέτρο του δυνατού, τα άρθρα 3 και 4 της οδηγίας 2001/29 (βλ., σχετικώς, απόφαση της 17ης Απριλίου 2008, C-456/06, Peek & Cloppenburg, Συλλογή 2008, σ. I-2731, σκέψη 30), συνάγεται ότι μεταβίβαση του δικαιώματος κυριότητας μετατρέπει μια «πράξη παρουσιάσεως στο κοινό» κατά την έννοια του άρθρου 3 της εν λόγω οδηγίας σε πράξη διανομής η οποία εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4 της ίδιας οδηγίας και μπορεί να συνεπάγεται ανάλωση του δικαιώματος διανομής, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 2 του τελευταίου αυτού άρθρου και όπως συμβαίνει στην περίπτωση της «πρώτης πώλησεως ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24.
- 53 Τρίτον, πρέπει επίσης να εξεταστεί αν, όπως υποστηρίζουν η Oracle, οι κυβερνήσεις που κατέθεσαν παρατηρήσεις ενώπιον του Δικαστηρίου και η Επιτροπή, η προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 ανάλωση του δικαιώματος διανομής αφορά μόνον ενσώματα αγαθά, και όχι άυλα αντίγραφα προγραμμάτων που έχουν μεταφορτωθεί από το Διαδίκτυο. Παραπέμπουν, συναφώς, στο γράμμα του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24, στην εικοστή όγδοη και στην εικοστή ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/29, καθώς και στο άρθρο 4 της τελευταίας αυτής οδηγίας, σε συνδυασμό τόσο με το άρθρο 8 της συνθήκης για την πνευματική ιδιοκτησία όσο και με την κοινή δήλωση σχετικά με τα άρθρα 6 και 7 της ίδιας συνθήκης, της οποίας η εφαρμογή στα κράτη μέλη καταλέγεται μεταξύ των σκοπών που επιδιώκονται με την οδηγία 2001/29.

- 54 Επιπλέον, κατά την Επιτροπή, η εικοστή ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2001/29 επιβεβαιώνει ότι «στην περίπτωση των υπηρεσιών, και ιδιαίτερα των υπηρεσιών ανοικτής γραμμής, ζήτημα ανάλωσης δεν τίθεται».
- 55 Επ' αυτού, διαπιστώνεται κατ' αρχάς ότι από το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 δεν προκύπτει ότι η ανάλωση του δικαιώματος διανομής των αντιγράφων προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, στην οποία αναφέρεται η διάταξη αυτή, περιορίζεται αποκλειστικώς και μόνο στα αντίγραφα προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών που ενσωματώνονται σε υλικό φορέα δεδομένων, όπως CD-ROM ή DVD. Αντιθέτως, πρέπει να θεωρηθεί ότι η ως άνω διάταξη, καθόσον κάνει λόγο, χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις, για «πρώτη πώληση ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή», δεν καθιερώνει διάκριση των αντιγράφων ανάλογα με την υλική ή άυλη μορφή τους.
- 56 Εν συνεχεία πρέπει να υπομνησθεί ότι η οδηγία 2009/24, η οποία αφορά ειδικώς τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, συνιστά *lex specialis* σε σχέση με την οδηγία 2001/29.
- 57 Το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 ορίζει, πάντως, ότι η «προστασία σύμφωνα με την οδηγία [αυτή] ισχύει για κάθε μορφή έκφρασης ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή». Η έβδομη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας διευκρινίζει συναφώς ότι ως προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, στην προστασία των οποίων αποσκοπεί η οδηγία, νοούνται τα «προγράμματα κάθε μορφής, περιλαμβανομένων και εκείνων που είναι ενσωματωμένα στο υλικό».
- 58 Επομένως, από τις προαναφερθείσες διατάξεις προκύπτει συναφώς η βούληση του νομοθέτη να εξομοιώσει, στο πλαίσιο της παρεχόμενης από την οδηγία 2009/24 προστασίας, τα υλικά και τα άυλα αντίγραφα των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών.
- 59 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 ανάλωση του δικαιώματος διανομής αφορά τόσο τα υλικά όσο και τα άυλα αντίγραφα ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, επομένως δε και τα αντίγραφα προγραμμάτων τα οποία, στο πλαίσιο της πρώτης πωλήσεώς τους, μεταφορτώθηκαν από το Διαδίκτυο στον υπολογιστή του πρώτου αγοραστή τους.
- 60 Ασφαλώς, οι έννοιες που χρησιμοποιούνται στις οδηγίες 2001/29 και 2009/24 πρέπει, κατ' αρχήν, να έχουν την ίδια σημασία (βλ. απόφαση της 4ης Οκτωβρίου 2011, C-403/08 και C-429/08, Football Association Premier League κ.λπ., Συλλογή 2011, σ. I-9083, σκέψεις 187 και 188). Εντούτοις, ακόμη και αν υποθεθεί ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2001/29 θα μπορούσε, υπό το πρίσμα τόσο της εικοστής όγδοης και της εικοστής ένατης αιτιολογικής της σκέψεως όσο και της συνθήκης για την πνευματική ιδιοκτησία, της οποίας την εφαρμογή επιδιώκει να εξασφαλίσει η οδηγία 2001/29 (απόφαση της 9ης Φεβρουαρίου 2012, C-277/10, Luksan, σκέψη 59), να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η ανάλωση του δικαιώματος διανομής αφορά, από τα έργα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας, μόνον εκείνα τα οποία ενσωματώνονται σε απτά αντικείμενα, το ενδεχόμενο αυτό δεν θα έπρεπε, λαμβανομένης υπόψη της διαφορετικής βουλήσεως του νομοθέτη της Ένωσης όπως εκφράζεται στο συγκεκριμένο πλαίσιο της οδηγίας 2009/24, να επηρεάσει την ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 2, της τελευταίας αυτής οδηγίας.
- 61 Σημειωτέον επίσης ότι, από οικονομικής απόψεως, η πώληση προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή με τη μορφή CD-ROM ή DVD και η πώλησή του μέσω μεταφορτώσεως από το Διαδίκτυο είναι παρεμφερείς. Πράγματι, η διαδικτυακή μετάδοση είναι το λειτουργικό ισοδύναμο της παραδόσεως ενός υλικού φορέα δεδομένων. Η ερμηνεία του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 υπό το πρίσμα της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως επιβεβαιώνει ότι ο προβλεπόμενος στην εν λόγω διάταξη κανόνας της αναλώσεως του δικαιώματος διανομής παράγει αποτελέσματα μετά την πρώτη πώληση ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή εντός της Ένωσης από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του, ανεξαρτήτως του ζητήματος αν το αντικείμενο της πωλήσεως είναι υλικό ή άυλο αντίγραφο του οικείου προγράμματος.

- 62 Όσον αφορά το επιχείρημα της Επιτροπής ότι το δίκαιο της Ένωσης δεν προβλέπει ανάλωση του δικαιώματος διανομής για τις υπηρεσίες, υπενθυμίζεται ότι ο σκοπός της αρχής της αναλώσεως του δικαιώματος διανομής των έργων που προστατεύονται βάσει των διατάξεων περί πνευματικής ιδιοκτησίας είναι να διασφαλιστεί, προς αποτροπή του ενδεχόμενου στεγανοποίησης των αγορών, ότι η διανομή των εν λόγω έργων θα περιορίζεται μόνο στο μέτρο που είναι αναγκαίο προς διαφύλαξη του ειδικού αντικειμένου της οικείας διανοητικής ιδιοκτησίας (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις της 28ης Απριλίου 1998, C-200/96, Metronome Musik, Συλλογή 1998, σ. I-1953, σκέψη 14, και της 22ας Σεπτεμβρίου 1998, C-61/97, FDV, Συλλογή 1998, σ. I-5171, σκέψη 13, καθώς και προαναφερθείσα απόφαση Football Association Premier League κ.λπ., σκέψη 106).
- 63 Τυχόν περιορισμός, υπό περιστάσεις όπως αυτές της υποθέσεως της κύριας δίκης, της εφαρμογής της προβλεπόμενης στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 αρχής της αναλώσεως του δικαιώματος διανομής μόνο στα αντίγραφα των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών τα οποία πωλούνται ενσωματωμένα σε υλικό φορέα δεδομένων θα παρείχε στον δικαιούχο τη δυνατότητα να ελέγχει τη μεταπώληση των αντιγράφων που έχουν μεταφορτωθεί από το Διαδίκτυο και να απαιτεί, επ' ευκαιρία κάθε μεταπώλησεως, νέα αμοιβή, μολονότι η πρώτη πώληση του συγκεκριμένου αντιγράφου θα του έχει ήδη εξασφαλίσει εύλογη αμοιβή. Ένας τέτοιος περιορισμός της μεταπώλησεως των αντιγράφων προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών που έχουν μεταφορτωθεί από το Διαδίκτυο θα έβαινε πέραν του μέτρου το οποίο είναι αναγκαίο προς διαφύλαξη του ειδικού αντικειμένου της επίμαχης διανοητικής ιδιοκτησίας (βλ., υπ' αυτή την έννοια, προαναφερθείσα απόφαση Football Association Premier League κ.λπ., σκέψεις 105 και 106).
- 64 Τέταρτον, πρέπει ακόμη να εξεταστεί αν, όπως ισχυρίζεται η Oracle, η σύμβαση υποστηρίξεως λογισμικού την οποία έχει συνάψει ο αρχικός αγοραστής αποκλείει, εν πάση περιπτώσει, την προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 ανάλωση του δικαιώματος διανομής, στο μέτρο που το αντίγραφο του προγράμματος το οποίο ο αρχικός αγοραστής ενδέχεται να μεταβιβάσει σε έναν νέο αγοραστή δεν αντιστοιχεί πλέον στο αντίγραφο που ο ίδιος μεταφόρτωσε, αλλά συνιστά νέο αντίγραφο του εν λόγω προγράμματος.
- 65 Επί τούτου, από τη διάταξη περί παραπομπής προκύπτει ότι οι μεταχειρισμένες άδειες τις οποίες διαφήμιζε η UsedSoft «εξακολουθούσαν να ισχύουν», υπό την έννοια ότι η πώληση του αντιγράφου του οικείου προγράμματος από την Oracle στον πελάτη της συνοδευόταν από τη σύναψη συμβάσεως παροχής υπηρεσιών υποστηρίξεως λογισμικού για το συγκεκριμένο αντίγραφο.
- 66 Πρέπει να τονιστεί ότι η ανάλωση του δικαιώματος διανομής των αντιγράφων των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών βάσει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 αφορά μόνον τα αντίγραφα που έχουν πωληθεί για πρώτη φορά εντός της Ένωσης από τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. Η ανάλωση δεν σχετίζεται με τις συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, όπως οι συμβάσεις υποστηρίξεως λογισμικού, οι οποίες συνδέονται άρρηκτα με την πρώτη πώληση και συνήφθησαν, ενδεχομένως για ορισμένο χρόνο, επ' ευκαιρία της πώλησεως αυτής.
- 67 Πάντως, η σύναψη συμβάσεως υποστηρίξεως λογισμικού, όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης, επ' ευκαιρία της πώλησεως ενός άυλου αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, έχει ως αποτέλεσμα να γίνονται διορθώσεις και βελτιώσεις, μέσω ενημερώσεων, στο αντίγραφο που αγοράστηκε αρχικώς. Ακόμη και στην περίπτωση που η σύμβαση υποστηρίξεως λογισμικού είναι ορισμένου χρόνου, διαπιστώνεται ότι οι λειτουργίες οι οποίες διορθώνονται, τροποποιούνται ή προστίθενται βάσει μιας τέτοιας συμβάσεως αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του αντιγράφου που μεταφορτώθηκε αρχικώς και μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τον κάτοχο του χωρίς χρονικό περιορισμό, μάλιστα δε έστω και αν αυτός αποφασίσει εν συνεχεία να μην ανανεώσει τη σύμβαση υποστηρίξεως λογισμικού την οποία είχε συνάψει.

- 68 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται το συμπέρασμα ότι η προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 ανάλωση του δικαιώματος διανομής επέρχεται και στην περίπτωση αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, στο οποίο ο δικαιούχος, μετά την πώληση, επιφέρει διορθώσεις και βελτιώσεις μέσω ενημερώσεων.
- 69 Πρέπει εντούτοις να υπογραμμιστεί ότι, αν η άδεια που έχει αποκτήσει ο αρχικός αγοραστής αφορά αριθμό χρηστών ο οποίος υπερβαίνει τις ανάγκες της επιχειρήσεώς του, όπως στο παράδειγμα που προεκτέθηκε στις σκέψεις 22 και 24 της παρούσας αποφάσεως, η προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 ανάλωση του δικαιώματος διανομής δεν έχει ως συνέπεια να μπορεί ο εν λόγω αγοραστής να κατατμήσει την ως άνω άδεια και να μεταπωλήσει αποκλειστικώς το δικαίωμα χρήσεως του οικείου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή ως προς έναν αριθμό χρηστών που θα ορίσει ο ίδιος.
- 70 Πράγματι, ο αρχικός αγοραστής που μεταπωλεί είτε υλικό είτε άυλο αντίγραφο προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, σε σχέση με το οποίο το δικαίωμα διανομής που είχε ο δικαιούχος αναλώθηκε δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24, οφείλει να διασφαλίσει ότι το δικό του αντίγραφο είναι κατά τη στιγμή της μεταπώλησής του αδύνατο να χρησιμοποιηθεί, προς αποτροπή του ενδεχομένου προσβολής του προβλεπόμενου στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2009/24 αποκλειστικού δικαιώματος αναπαραγωγής προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, το οποίο ανήκει στον δημιουργό του οικείου προγράμματος. Σε περίπτωση όμως όπως αυτή για την οποία έγινε λόγος στην αμέσως προηγούμενη σκέψη, ο πελάτης του δικαιούχου θα εξακολουθήσει να χρησιμοποιεί το αντίγραφο του προγράμματος που είναι εγκατεστημένο στον διακομιστή του, χωρίς επομένως να το αχρηστεύσει.
- 71 Εξάλλου, ακόμη και αν το πρόσωπο που αποκτά πρόσθετα δικαιώματα χρήσεως του οικείου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή δεν προέβαινε σε νέα εγκατάσταση –και, ως εκ τούτου, σε νέα αναπαραγωγή– του εν λόγω προγράμματος σε διακομιστή του, διαπιστώνεται ότι τα αποτελέσματα της προβλεπόμενης στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 αναλώσεως του δικαιώματος διανομής δεν θα κάλυπταν, εν πάση περιπτώσει, αυτά τα δικαιώματα χρήσεως. Πράγματι, σε μια τέτοια περίπτωση, η απόκτηση πρόσθετων δικαιωμάτων χρήσεως δεν συναρτάται με το αντίγραφο σε σχέση με το οποίο το δικαίωμα διανομής αναλώθηκε δυνάμει της ως άνω διατάξεως. Αντιθέτως, αποσκοπεί στην επέκταση του αριθμού των χρηστών του αντιγράφου το οποίο ο αποκτήσας τα πρόσθετα δικαιώματα είχε ήδη εγκαταστήσει ο ίδιος στον διακομιστή του.
- 72 Βάσει όλων των ανωτέρω σκέψεων, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 έχει την έννοια ότι το δικαίωμα διανομής του αντιγράφου ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή αναλώνεται εφόσον ο δικαιούχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, ο οποίος επέτρεψε, έστω και δωρεάν, τη μεταφόρτωση του αντιγράφου αυτού από το Διαδίκτυο σε μέσο αποθηκεύσεως δεδομένων, παρέσχε επίσης, έναντι της καταβολής τιμήματος που συμφωνήθηκε προκειμένου να του εξασφαλιστεί αμοιβή αντίστοιχη προς την οικονομική αξία του αντιγράφου του έργου του οποίου είναι κύριος, και χρονικώς απεριόριστο δικαίωμα χρήσεως του εν λόγω αντιγράφου.

Επί του πρώτου και του τρίτου ερωτήματος

- 73 Με το πρώτο και το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσία να διευκρινιστεί αν, και υπό ποιες προϋποθέσεις, ο αγοραστής μεταχειρισμένων αδειών, όπως αυτών που πωλεί η UsedSoft για τη χρήση προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, μπορεί, λόγω της επελεύσεως της προβλεπόμενης στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 αναλώσεως του δικαιώματος διανομής, να θεωρηθεί «πρόσωπο που απέκτησε νομίμως» κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24, με συνέπεια να απολαύει του δικαιώματος αναπαραγωγής του οικείου προγράμματος στο πλαίσιο μιας σύμφωνης προς τον προορισμό του προγράμματος χρησιμοποίησής του.

- 74 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24 ορίζει ότι, ελλείψει ειδικών συμβατικών διατάξεων, δεν απαιτείται η άδεια του δικαιούχου για την αναπαραγωγή προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, όταν αυτή είναι αναγκαία για την κατά προορισμό χρησιμοποίηση του προγράμματος, περιλαμβανομένης της διορθώσεως σφαλμάτων από το πρόσωπο που το απέκτησε νομίμως.
- 75 Όταν ο πελάτης του δικαιούχου αγοράζει αντίγραφο προγράμματος υπολογιστή που διατίθεται από τον ιστότοπο του δικαιούχου, η μεταφόρτωση του αντιγράφου αυτού στον υπολογιστή συνιστά πράξη αναπαραγωγής του προγράμματος, η οποία επιτρέπεται από το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24. Πρόκειται, πράγματι, για μια αναπαραγωγή του προγράμματος η οποία είναι αναγκαία για την κατά προορισμό χρησιμοποίησή του από το πρόσωπο που το απέκτησε νομίμως.
- 76 Άλλωστε, η δέκατη τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2009/24 επιβεβαιώνει ότι «οι πράξεις φόρτωσης και εκτέλεσης που απαιτούνται για τη χρησιμοποίηση ενός αντιγράφου νομίμως αποκτηθέντος προγράμματος [...] δεν δύνανται να απαγορευθούν συμβατικώς».
- 77 Πρέπει ακολούθως να υπομνησθεί ότι το δικαίωμα διανομής που έχει ο δικαιούχος αναλώνεται, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24, ως προς κάθε αντίγραφο προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, είτε υλικό είτε άυλο, με την πρώτη πώλησή του εντός της Ένωσης από τον ίδιο τον δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του. Επομένως, βάσει της ως άνω διατάξεως και ανεξαρτήτως της υπάρξεως συμβατικών ρητρών που απαγορεύουν περαιτέρω μεταβίβαση, ο δικαιούχος του οικείου δικαιώματος δεν μπορεί πλέον να αντιταχθεί στη μεταπώληση του αντιγράφου αυτού.
- 78 Ασφαλώς, όπως προκύπτει από τη σκέψη 70 της παρούσας αποφάσεως, ο αρχικός αγοραστής που μεταπωλεί είτε υλικό είτε άυλο αντίγραφο προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, σε σχέση με το οποίο το δικαίωμα διανομής που είχε ο δικαιούχος αναλώθηκε δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24, οφείλει, προς αποτροπή του ενδεχομένου προσβολής του προβλεπόμενου στο άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2009/24 αποκλειστικού δικαιώματος του εν λόγω δικαιούχου για αναπαραγωγή του προγράμματός του, να διασφαλίσει ότι το αντίγραφο το οποίο είχε μεταφορτώσει στον υπολογιστή του δεν είναι πλέον κατά τη στιγμή της μεταπωλήσεώς του δυνατό να χρησιμοποιηθεί.
- 79 Όπως ορθώς επισημαίνει η Oracle, στην πράξη ενδέχεται να αποδειχθεί ότι είναι δύσκολο να ελεγχθεί αν όντως ένα αντίγραφο αχρηστεύθηκε. Ωστόσο, τις ίδιες δυσχέρειες αντιμετωπίζει και ο δικαιούχος ο οποίος διανέμει αντίγραφα προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή ενσωματωμένα σε υλικούς φορείς δεδομένων όπως CD-ROM ή DVD, καθόσον είναι εξαιρετικά δύσκολο να ελέγξει αν ο αρχικός αγοραστής δημιούργησε αντίγραφα του προγράμματος ώστε να συνεχίσει να τα χρησιμοποιεί αφού πωλήσει τον υλικό φορέα. Προς επίλυση του προβλήματος αυτού, ενδείκνυται η χρήση τεχνικών μέτρων προστασίας, όπως κλειδιών ασφαλείας, από τους διανομείς –είτε «κλασικών» είτε «ψηφιακών» – αντιγράφων.
- 80 Εφόσον ο δικαιούχος δεν μπορεί να αντιταχθεί στη μεταπώληση ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, σε σχέση με το οποίο το δικαίωμα διανομής αναλώθηκε δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24, πρέπει να θεωρηθεί ότι ο δεύτερος αγοραστής του συγκεκριμένου αντιγράφου, όπως και κάθε μεταγενέστερος αγοραστής, αποτελεί «πρόσωπο που το απέκτησε νομίμως» κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24.
- 81 Κατόπιν τούτου, σε περίπτωση μεταπωλήσεως του αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή από τον πρώτο αγοραστή του, ο νέος αγοραστής μπορεί, βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24, να μεταφορτώσει στον υπολογιστή του το αντίγραφο που του πώλησε ο πρώτος αγοραστής. Η μεταφόρτωση αυτή πρέπει να θεωρηθεί αναπαραγωγή αναγκαία για την κατά προορισμό χρησιμοποίηση του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή από τον νέο αγοραστή του.

- 82 Το επιχείρημα της Oracle, της Ιρλανδίας και της Γαλλικής και της Ιταλικής Κυβερνήσεως, ότι η έννοια «πρόσωπο που απέκτησε νομίμως», όπως χρησιμοποιείται στο άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24, αφορά μόνον τον αγοραστή ο οποίος είναι εξουσιοδοτημένος, βάσει συμβάσεως για την παραχώρηση άδειας που έχει συναφθεί απευθείας με τον δικαιούχο, να χρησιμοποιεί το πρόγραμμα, δεν πρέπει να γίνει δεκτό.
- 83 Πράγματι, το επιχείρημα αυτό θα συνεπαγόταν δυνατότητα του δικαιούχου να εμποδίζει στην πράξη τη χρησιμοποίηση κάθε μεταχειρισμένου αντιγράφου σε σχέση με το οποίο το δικαίωμα διανομής αναλώθηκε δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24, επικαλούμενος το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής που του αναγνωρίζει το άρθρο 4, παράγραφος 1, στοιχείο α', της ίδιας οδηγίας, και θα καθιστούσε κενό περιεχομένου τον προβλεπόμενο στο ως άνω άρθρο 4, παράγραφος 2, κανόνα της αναλώσεως του δικαιώματος διανομής.
- 84 Όσον αφορά την περίπτωση της υποθέσεως της κύριας δίκης, υπενθυμίζεται ότι στις σκέψεις 44 και 48 της παρούσας αποφάσεως διαπιστώθηκε ότι η μεταφόρτωση στον διακομιστή του πελάτη ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή από τον ιστότοπο του δικαιούχου στο Διαδίκτυο και η σύναψη συμβάσεως για την παραχώρηση άδειας χρήσεως του συγκεκριμένου αντιγράφου συνθέτουν μια αδιαίρετη ενότητα, η οποία πρέπει να χαρακτηριστεί νομικώς, στο σύνολό της, ως πώληση. Λαμβανομένου υπόψη του άρρηκτου αυτού συνδέσμου μεταξύ, αφενός, του αντιγράφου που μεταφορτώνεται από τον ιστότοπο του δικαιούχου στο Διαδίκτυο και εν συνεχεία υφίσταται διορθώσεις και βελτιώσεις μέσω ενημερώσεων και, αφετέρου, της άδειας χρήσεως του ως άνω αντιγράφου, η μεταπώληση της άδειας χρήσεως συνεπάγεται μεταπώληση του «αντιγράφου αυτού» κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 και υπόκειται, ως εκ τούτου, στην προβλεπόμενη από την εν λόγω διάταξη ανάλωση του δικαιώματος διανομής, ανεξαρτήτως της περιεχόμενης στη σχετική σύμβαση ρήτρας η οποία παρατέθηκε στη σκέψη 23 της παρούσας αποφάσεως.
- 85 Εξ αυτού έπεται, όπως προκύπτει από τη σκέψη 81 της παρούσας αποφάσεως, ότι ο νέος αγοραστής μιας άδειας χρήσεως, όπως είναι εν προκειμένω ο πελάτης της UsedSoft, θα μπορεί, ως πρόσωπο που απέκτησε νομίμως κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24 το διορθωμένο και ενημερωμένο αντίγραφο του οικείου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, να το μεταφορτώσει από τον ιστότοπο του δικαιούχου στο Διαδίκτυο, δεδομένου ότι η μεταφόρτωση αυτή συνιστά μια αναπαραγωγή του προγράμματος η οποία είναι αναγκαία για την κατά προορισμό χρησιμοποίησή του από τον νέο αγοραστή.
- 86 Πρέπει πάντως να υπομνησθεί ότι, όπως προεκτέθηκε στις σκέψεις 69 έως 71 της παρούσας αποφάσεως, αν η άδεια που έχει αποκτήσει ο αρχικός αγοραστής αφορά αριθμό χρηστών ο οποίος υπερβαίνει τις ανάγκες της επιχειρήσεώς του, η προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 ανάλωση του δικαιώματος διανομής δεν έχει ως συνέπεια να μπορεί ο εν λόγω αγοραστής να κατατμήσει την ως άνω άδεια και να μεταπωλήσει αποκλειστικώς το δικαίωμα χρήσεως του οικείου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή ως προς έναν αριθμό χρηστών που θα ορίσει ο ίδιος.
- 87 Εξάλλου, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι ο δικαιούχος, όπως εν προκειμένω η Oracle, έχει, σε περίπτωση μεταπωλήσεως άδειας χρήσεως, η οποία συνεπάγεται μεταπώληση ενός αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή που έχει μεταφορτωθεί από τον ιστότοπό του στο Διαδίκτυο, το δικαίωμα να μετέλθει κάθε διαθέσιμο τεχνικό μέσο προκειμένου να εξασφαλίσει ότι το αντίγραφο που βρίσκεται στην κατοχή του πωλητή δεν είναι πλέον δυνατό να χρησιμοποιηθεί.
- 88 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι στο πρώτο και στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24 έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση που μεταπωλείται άδεια χρήσεως προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, με συνέπεια τη μεταπώληση ενός αντιγράφου του το οποίο είχε μεταφορτωθεί από τον ιστότοπο του δικαιούχου του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας στο Διαδίκτυο, και η ως άνω άδεια είχε

παραχωρηθεί στον πρώτο αγοραστή από τον δικαιούχο για χρονικώς απεριόριστη χρήση και έναντι της καταβολής τιμήματος που συμφωνήθηκε προκειμένου να εξασφαλιστεί στον δικαιούχο αμοιβή αντίστοιχη προς την οικονομική αξία του εν λόγω αντιγράφου του έργου του, ο δεύτερος αγοραστής της άδειας αυτής, όπως και κάθε μεταγενέστερος αγοραστής της, μπορούν να επικαλεστούν την προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 ανάλωση του δικαιώματος διανομής και, ως εκ τούτου, να θεωρηθούν πρόσωπα που νομίμως απέκτησαν αντίγραφο προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, οπότε απολαμβάνουν του δικαιώματος αναπαραγωγής όπως κατοχυρώνεται με την τελευταία αυτή διάταξη.

Επί των δικαστικών εξόδων

- ⁸⁹ Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2009, για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, έχει την έννοια ότι το δικαίωμα διανομής του αντιγράφου ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή αναλώνεται εφόσον ο δικαιούχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, ο οποίος επέτρεψε, έστω και δωρεάν, τη μεταφόρτωση του αντιγράφου αυτού από το Διαδίκτυο σε μέσο αποθηκεύσεως δεδομένων, παρέσχε επίσης, έναντι της καταβολής τιμήματος που συμφωνήθηκε προκειμένου να του εξασφαλιστεί αμοιβή αντίστοιχη προς την οικονομική αξία του αντιγράφου του έργου του οποίου είναι κύριος, και χρονικώς απεριόριστο δικαίωμα χρήσεως του εν λόγω αντιγράφου.
- 2) Τα άρθρα 4, παράγραφος 2, και 5, παράγραφος 1, της οδηγίας 2009/24 έχουν την έννοια ότι, σε περίπτωση που μεταπωλείται άδεια χρήσεως προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, με συνέπεια τη μεταπώληση ενός αντιγράφου του το οποίο είχε μεταφορτωθεί από τον ιστότοπο του δικαιούχου του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας στο Διαδίκτυο, και η ως άνω άδεια είχε παραχωρηθεί στον πρώτο αγοραστή από τον δικαιούχο για χρονικώς απεριόριστη χρήση και έναντι της καταβολής τιμήματος που συμφωνήθηκε προκειμένου να εξασφαλιστεί στον δικαιούχο αμοιβή αντίστοιχη προς την οικονομική αξία του εν λόγω αντιγράφου του έργου του, ο δεύτερος αγοραστής της άδειας αυτής, όπως και κάθε μεταγενέστερος αγοραστής της, μπορούν να επικαλεστούν την προβλεπόμενη στο άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2009/24 ανάλωση του δικαιώματος διανομής και, ως εκ τούτου, να θεωρηθούν πρόσωπα που νομίμως απέκτησαν αντίγραφο προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας, οπότε απολαμβάνουν του δικαιώματος αναπαραγωγής όπως κατοχυρώνεται με την τελευταία αυτή διάταξη.

(υπογραφές)